

Zaključci Prvoga simpozija hrvatskoga kao materinskog jezika

održanoga od 25. do 28. veljače 2025. godine u Zadru

Voditelji županijskih stručnih vijeća učitelja razredne i predmetne nastave i nastavnika srednjih škola imali su po prvi put mogućnost međusobno izmijeniti mišljenja i iskustva o poučavanju i učenju hrvatskoga jezika. Agencija za odgoj i obrazovanje već od 2007. godine organizira simpozije učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika, no na ovome su Simpoziju prvi put bili uključeni i učitelji razredne nastave koji učenike započinju poučavati hrvatski standardni jezik na početku formalnoga obrazovanja i utemeljuju vještine pismenosti. Provođenjem vanjskoga vrednovanja obrazovanja u osnovnoškolskom sustavu suočeni smo s nedostatnostima usvajanja jezično-komunikacijske pismenosti. S obzirom na različite izazove s kojima se učitelji i nastavnici susreću, nužan je bio susret svih onih koji učenike i mlade ljude poučavaju pismenosti da bi se zajednički istražilo i zaključilo što je važno mijenjati i činiti u svrhu omogućavanja kvalitetnije nastave i poticanja većeg broja znanstvenih istraživanja na području lingvističkih i edukacijskih znanosti, a čiji bi rezultati doprinijeli kvalitetnijem poučavanju i učenju hrvatskoga jezika. Svjesni odgovornosti svih dionika odgojno-obrazovnog sustava, u Zadru su najnovije znanstvene spoznaje podijelile s učiteljima i nastavnicima sveučilišne profesorice Jelena Kuvač Kraljević, Zrinka Jelaska, Martina Knežević i Anita Peti Stantić. O rezultatima nacionalnih ispita i državne mature govorili su ravnatelj Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja Vinko Filipović i Sandra Bašić, Ivana Dubovečak, Tea Krolo te Petra Bušelić. Nakon jutarnjih plenarnih predavanja i panel-rasprave voditelji županijskih stručnih vijeća iz cijele Hrvatske u poslijepodnevnom su satima radili radionički u deset heterogenih skupina. Nakon razgovora i rasprava donijeli su zaključke koji će doprinijeti njihovom budućem svakodnevnom radu u školama i organiziranju edukacija na županijskim stručnim vijećima. Posebice su važni zaključci koji se predlažu odgojno-obrazovnoj politici, Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja i Agenciji za odgoj i obrazovanje.

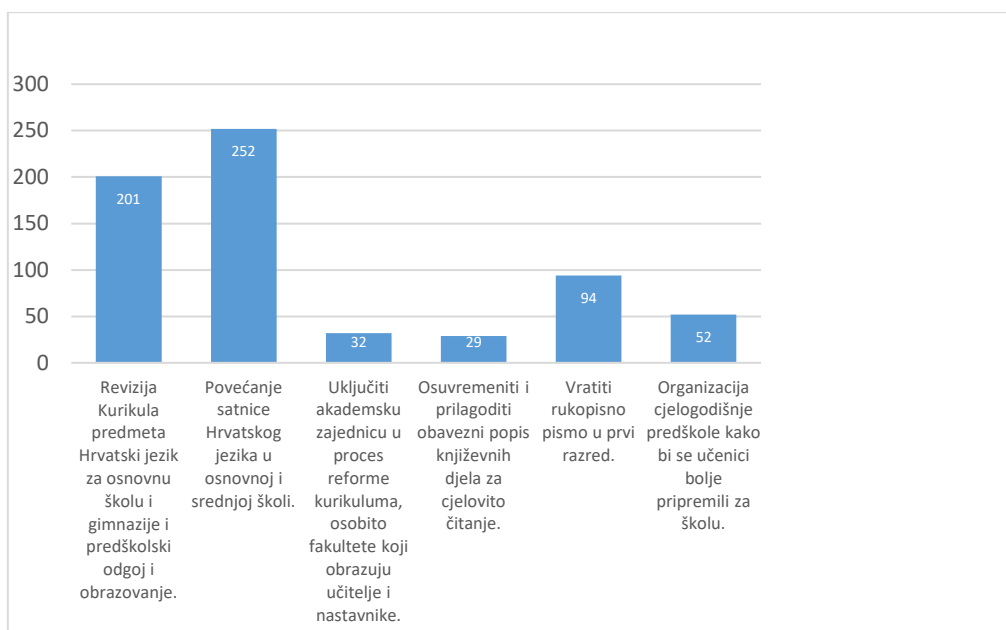
Zaključci Simpozija doneseni su na temelju skupinske rasprave sudionika čiji je rezultat rada bio izdvajanje prijedloga za poboljšanje jezične pismenosti i komunikacijske kompetencije.

Slijedi prikaz zaključaka koje je zajednički donijelo 252 sudionika Simpozija, od toga 159 voditelja ŽSV-a razredne nastave, 45 predmetne nastave, 32 srednjih škola i 16 viših savjetnika Agencije za odgoj i obrazovanje.

Zaključci sudionika Prvog simpozija hrvatskoga kao materinskoga upućeni obrazovnoj politici

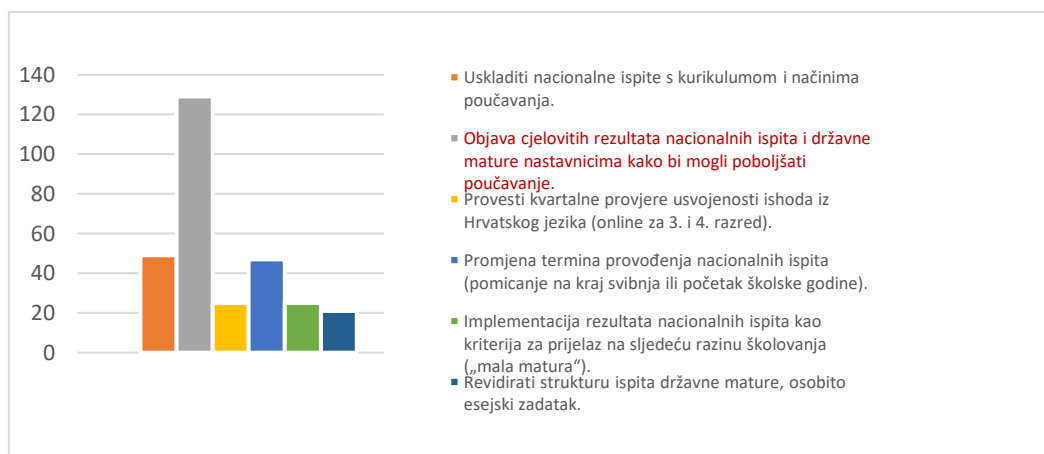
Sudionici su oblikovali 29 tvrdnji – prijedloga obrazovnoj politici, koje su razvrstane u četiri kategorije: Kurikularne promjene i reformske mjere, Vanjsko vrednovanje obrazovanja, Stručna podrška učiteljima i nastavnicima te Status učitelja i podizanje društvene svijesti o važnosti obrazovanja.

U kategoriji *Kurikularne promjene i reformske mjere* svi sudionici (252) predložili su povećanje satnice nastavnoga predmeta Hrvatski jezik od prvoga razreda osnovne pa do završnoga razreda srednjih škola. Nadalje, 201 sudionik smatra da je važna revizija postojećega Kurikula za osnovnu školu i gimnazije, ali i konkretiziranje odgojno-obrazovnih ishoda i sadržaja u Kurikulu za predškolski odgoj i obrazovanje (graf 1 *Kurikularne promjene i reformske mjere*).

graf 1 Kurikularne promjene i reformske mjere

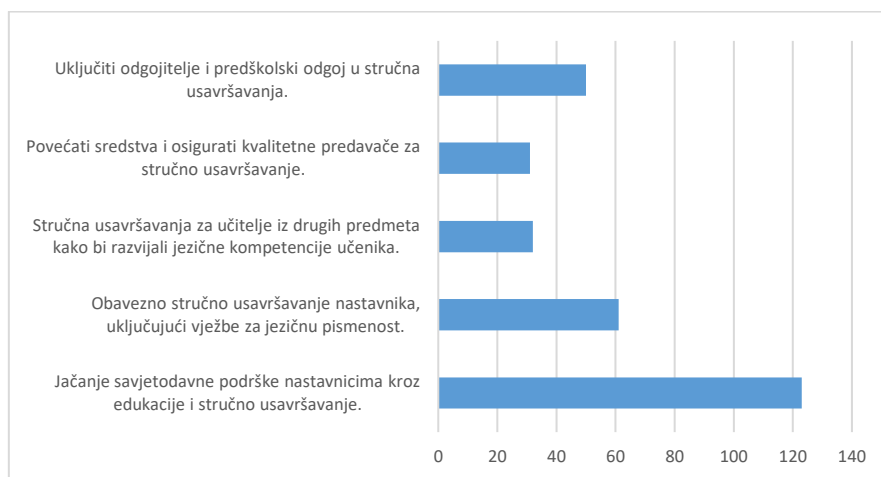
Sudionici Prvoga simpozija u kategoriji *Vanjsko vrednovanje obrazovanja* istaknuli su da bi od velikoga doprinosa za rad učitelja i nastavnika s učenicima bilo omogućavanje uvida u provedene zadatke nacionalnih ispita u osnovnoj školi, kao što je to djelomice omogućeno glede ispita državne mature, ovisno o ravnatelju, školskom koordinatoru i učenicima. Učitelji i nastavnici smatraju da bi kvaliteti njihova poučavanja uvelike doprinijela analiza riješenih i neriješenih zadataka zbog toga što bi i to uzeli u obzir pri osmišljavanju aktivnosti poučavanja i učenja. Iz grafičkoga prikaza 2 vidljivo je da, osim prethodno navedenih zaključaka, valja imati na umu usklađivanje termina provođenja nacionalnih ispita. Najveći broj prijedloga odnosio se na to da bi najbolje vrijeme za provedbu nacionalnih ispita bio mjesec svibanj (graf 2 *Vanjsko vrednovanje obrazovanja*).

graf 2 Vanjsko vrednovanje obrazovanja

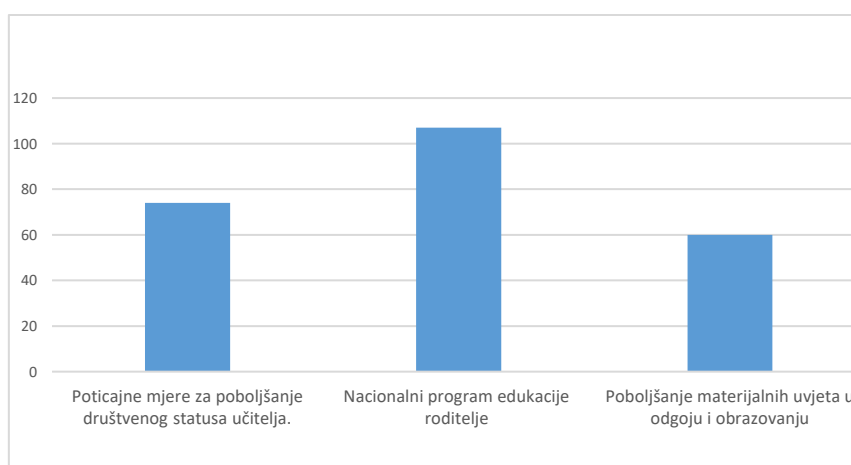
Stručna podrška učiteljima i nastavnicima treća je kategorija zaključnih tvrdnji sudionika Simpozija: jačanje savjetodavne podrške učiteljima i nastavnicima, i to edukacijom i stručnim usavršavanjem; provedba zakonske odredbe o obaveznom stručnom usavršavanju učitelja i nastavnika, uključujući vježbe za jezičnu pismenost; stručna usavršavanja učitelja i nastavnika drugih nastavnih predmeta o nužnosti uporabe standardnoga hrvatskog jezika u poučavanju i učenju s ciljem razvijanja jezične

kompetencije učenika na hrvatskome jeziku, materinskom i/ili inom i stručna usavršavanja za sve učitelje i nastavnike kojima je potrebna edukacija u jezično-komunikacijskome području; povećanje sredstava za stručno usavršavanje na županijskoj razini i uključivanje kvalitetnih predavača na stručnim usavršavanjima te uključivanje odgojitelja i stručnih suradnika zaposlenih u predškolskom odgoju i obrazovanju. Ako pogledamo graf 3, uočit ćemo da učitelji, nastavnici i savjetnici daju najviše važnosti stručnim usavršavanjima i još intenzivnijoj savjetodavnoj podršci učiteljima i nastavnicima. Također, sudionici Simpozija smatraju da je važna edukacija na području jezične funkcionalne pismenosti i učitelja i nastavnika drugih predmeta.

graf 3 Stručna podrška učiteljima i nastavnicima

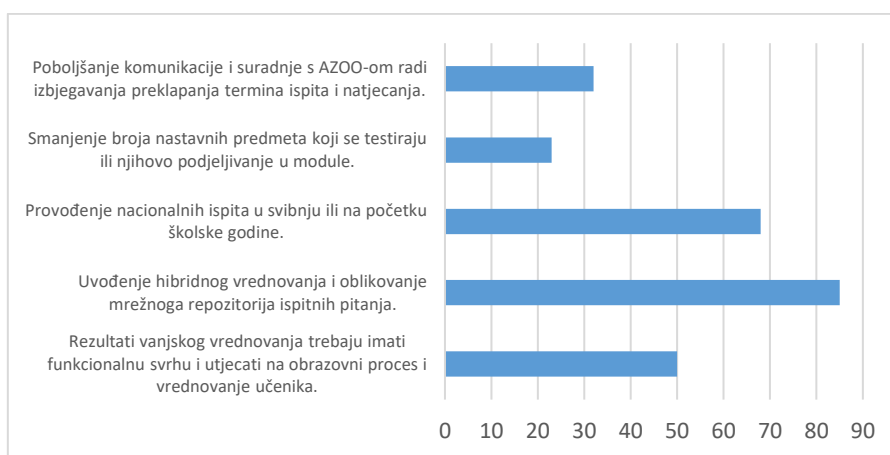
Posljednja kategorija zaključaka obrazovnoj politici *Status učitelja i podizanje društvene svijesti o važnosti obrazovanja* odnosi se prije svega u isticanju potrebe edukacije roditelja na području osvješćivanja važnosti jezične pismenosti potaknuto s nacionalne razine, umrežavanje postojećih programa (npr. Nacionalni program poticanja čitanja djeci od najranije dobi *Rođeni za čitanje*) i sustavna suradnja na državnoj razini (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, Ministarstvo kulture i medija i Agencija za odgoj i obrazovanje), poboljšanje društvenoga statusa učitelja i poboljšanje materijalnih uvjeta u sustavu odgoja i obrazovanja, primjerice izdvajanje sredstava za opremu knjižnica, osnivanje centara za podršku učenicima s teškoćama u razvoju unutar škola, zapošljavanje stručnih suradnika svih profila u školama, posebice logopeda i edukacijskih rehabilitatora (graf 4 *Status učitelja i podizanje društvene svijesti o važnosti obrazovanja*).

graf 4 Status učitelja i podizanje društvene svijesti o važnosti obrazovanja

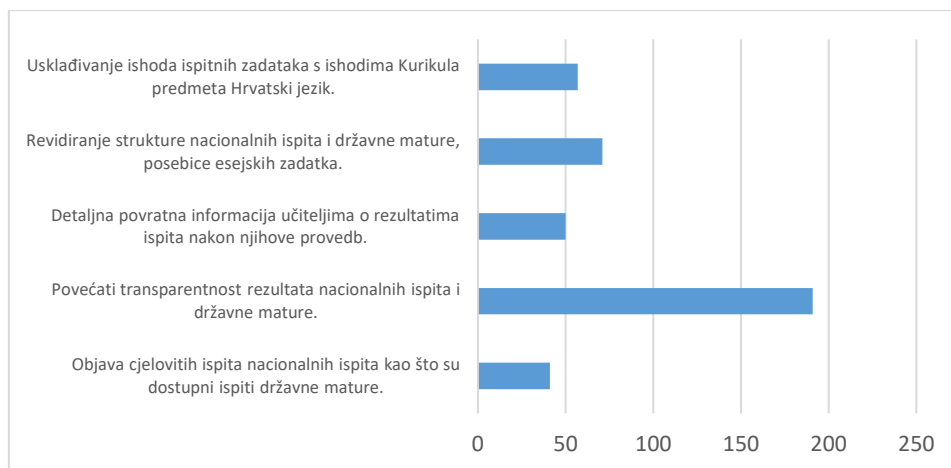
Zaključci sudionika Prvog simpozija hrvatskoga kao materinskoga upućeni Nacionalnome centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Zaključci sudionika upućeni Nacionalnome centru razvrstani su u dvije kategorije *Podizanje svrhovitosti provođenja nacionalnih ispita* i *Transparentnost ispita, dostupnost rezultata i promjena strukture ispita*. Najveći broj sudionika u kategoriji *Podizanje svrhovitosti provođenja nacionalnih ispita* istaknuo je potrebu za hibridnim vrednovanjem, tj. stvaranje mrežnog repozitorija dostupnih zadataka za vrednovanje u školama tijekom školske godine (graf 5 *Podizanje svrhovitosti provođenja nacionalnih ispita*). Učitelji i nastavnici ističu važnost udjela rezultata vanjskoga vrednovanja u školskome uspjehu, posebice nacionalnih ispita ili rezultata njihova rješavanja kao jednog od kriterija za upis u srednju školu. Vrijedan je zaključak sudionika Simpozija o potrebi većeg doprinosa vanjskoga vrednovanja, točnije analize učeničkih odgovora kao kvalitetnijeg doprinosa u oblikovanju aktivnosti poučavanja i učenja te odabira učinkovitijih strategija poučavanja i učenja.

graf 5 *Podizanje svrhovitosti provođenja nacionalnih ispita*

Transparentnost ispita, dostupnost rezultata i promjena strukture ispita kategorija je koja obuhvaća sljedeće zaključke: objava cjelovitih nacionalnih ispita kao što se to već čini s ispitima državne mature; povećanje transparentnosti rezultata nacionalnih ispita i ispita državne mature; detaljna povratna informacija učiteljima o rezultatima ispita nakon njihove provedbe; revidiranje strukture nacionalnih ispita i ispita državne mature, posebice esejskih zadataka; usklađivanje ishoda ispitnih zadataka s ishodima Kurikula predmeta Hrvatski jezik. U grafu 6 istaknuta je važnost mogućnosti uvida u rezultate učenika na ispitima, ali i uvida u analize učinkovitosti rješavanja pojedinih zadataka. Učitelji i nastavnici ističu da bi to doprinijelo kvaliteti poučavanja i smanjivanju anksioznosti učenika u ispitnim situacijama jer bi unaprijed mogli predvidjeti učinkovitije pristupe, strategije i metode učenja i poučavanja. Važno je, istaknuli su učitelji i nastavnici, razmisliti o revidiranju zadataka otvorenoga tipa u ispitima za učenike osnovne i srednjih škola.

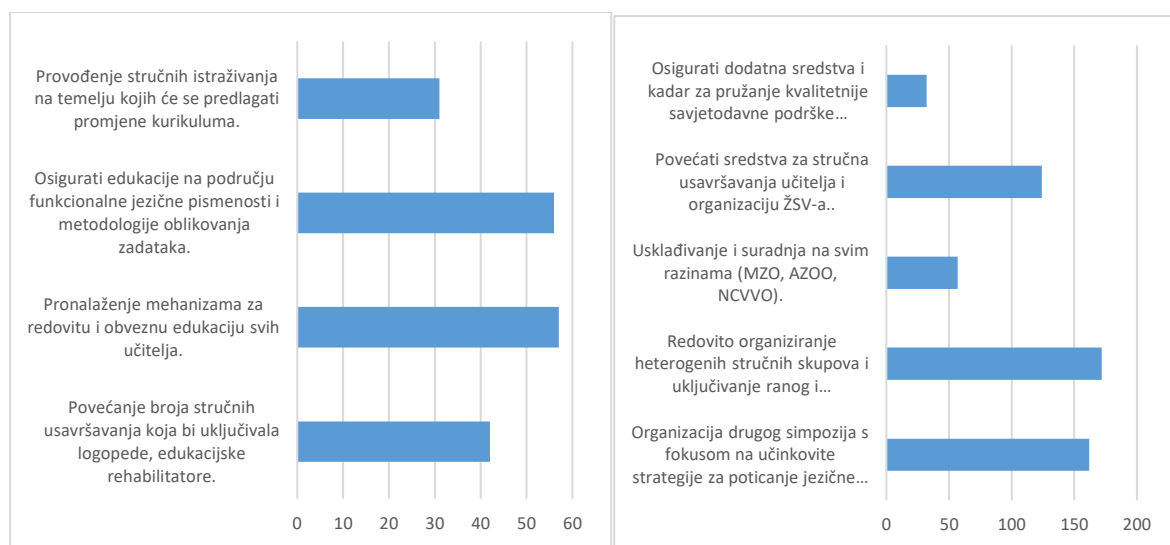

graf 6 Transparentnost ispita, dostupnost rezultata i promjena strukture ispita

Zaključci sudionika Prvog simpozija hrvatskoga kao materinskoga upućeni Agenciji za odgoj i obrazovanje

Zaključci sudionika koji se odnose na djelatnosti Agencije za odgoj i obrazovanje razvrstani su u dvije kategorije *Stručna usavršavanja i edukacije* i *Organizacija edukacija i suradnja s drugim institucijama*.

Učitelji i nastavnici ističu potrebu i nužnost daljnje suradnje u odgojno-obrazovnoj vertikali među učiteljima razredne i predmetne nastave te nastavnika u srednjim školama, i to unutar škola i na svim razinama stručnoga usavršavanja (županijskoj, međužupanijskoj i državnoj). Posebice je važno u određenom broju stručnih usavršavanja uključiti i odgojno-obrazovne radnike u dječjim vrtićima: odgajatelje, stručne suradnike pedagoge, psihologe, edukacijske rehabilitatore i logopede. Također, predlaže se daljnji konzultativni i savjetodavni rad savjetnika Agencije s učiteljima i nastavnicima. Jedan od zaključaka je i osigurati financijska sredstva i podršku učiteljima i nastavnicima za stručna usavršavanja, ali i povećanje financijskih sredstava za organizaciju i provođenje županijskih stručnih vijeća jer sredstva kojima sada raspolažu nisu dostatna. Veća suradnja i usklađivanje ciljeva i djelovanja među ključnim institucijama (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja i Agencija za odgoj i obrazovanje) važna je za rad učitelja i nastavnika i za dobrobit učenika te osiguravanje kvalitetnoga kurikulskog pristupa učenju i vrednovanju. U grafu 7 izdvojeni su zaključci koje valja razmotriti Agencija za odgoj i obrazovanje.

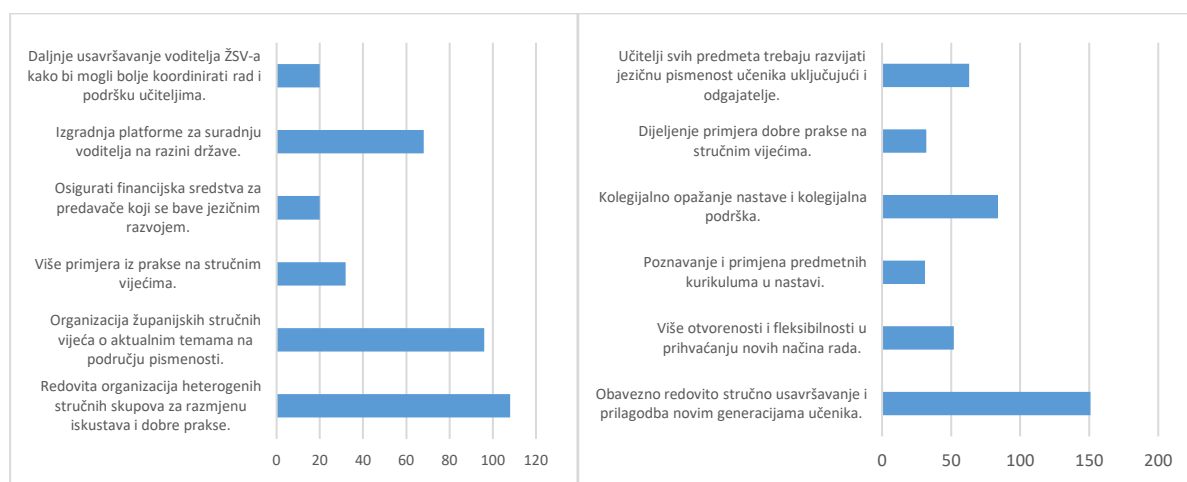
graf 7 Stručna usavršavanja i edukacije

Organizacija edukacija i suradnja s drugim institucijama

Zaključci sudionika Prvog simpozija hrvatskoga kao materinskoga upućeni voditeljima ŽSV-a i učiteljima i nastavnicima

Na simpoziju je omogućeno da učitelji i nastavnici razmotre svoj rad u ulozi voditelja županijskih stručnih vijeća, ali i u ulozi učitelja i nastavnika. Zaključci koji se odnose na vođenje županijskih vijeća i organizaciju stručnih usavršavanja kategorizirani su pod nazivom *Organizacija, suradnja i povezivanje županijskih stručnih vijeća*. Pogledamo li tvrdnje u grafu 8, može se zaključiti da voditelji županijskih stručnih vijeća podržavaju inicijativu i kontinuiranu potrebu za održavanjem heterogenih stručnih usavršavanja svih odgojno-obrazovnih radnika koji poučavaju hrvatski jezik kao materinski. Nadalje, ističe se važnost povezivanja voditelja na državnoj razini kao i dijeljenje iskustava učinkovite nastavne prakse, ali i povezivanje sa stručnjacima iz akademske zajednice. Zaključci Simpozija koji se odnose na rad učitelja i nastavnika objedinjeni su pod kategorijom *Profesionalni razvoj učitelja i nastavnika*. Više od 150 sudionika istaknulo je važnost redovitoga stručnog usavršavanja s ciljem prilagodbe učitelja i nastavnika *novim* generacijama učenika, točnije potrebu i nužnost uvažavanja svih osobitosti današnjih učenika s obzirom na različitost čimbenika koji utječu na njihov jezični i kognitivni razvoj.

Učitelji i nastavnici svjesni su važnosti implementacije novih načina i pristupa poučavanju i učenju.

graf 8 Organizacija, suradnja i povezivanje županijskih

Profesionalni razvoj učitelja i nastavnika

Zaključci Prvoga simpozija hrvatskoga kao materinskoga jezika

OBRAZOVNOJ POLITICI

Kurikularne promjene i reformske mjere

Revizija Kurikula predmeta Hrvatski jezik za osnovnu školu i gimnazije i predškolski odgoj i obrazovanje.

Povećanje satnice Hrvatskog jezika u osnovnoj i srednjim školama.

Veće uključivanje akademske zajednice u procese reforme kurikuluma i izradu nacionalnih ispita, osobito profesora s fakulteta koji obrazuju učitelje i nastavnike.

Osvremenjavanje i prilagodba obaveznoga popisa književnih djela (i tekstova) za cjelovito čitanje.

Vraćanje rukopisnoga pisma u prvi razred.

Vanjsko vrednovanje obrazovanja

Usklađivanje nacionalnih ispita s kurikulumom i načinima poučavanja.

Omogućavanje uvida u cjelovite ispite i rezultate nacionalnih ispita i ispita državne mature učiteljima i nastavnicima da bi mogli poboljšati poučavanje.

Provođenje kvartalne provjere usvojenosti ishoda iz Hrvatskog jezika (*online* za 3. i 4. razred).

Promjena termina provođenja nacionalnih ispita (pomicanje na kraj svibnja ili na početak nastavne godine).

Implementacija rezultata nacionalnih ispita kao kriterija za prijelaz na sljedeću razinu školovanja („mala matura“).

Revidiranje zadataka esejskoga tipa.

Stručna podrška učiteljima i nastavnicima

Jačanje savjetodavne podrške učiteljima i nastavnicima edukacijama i stručnim usavršavanjima.

Obavezno stručno usavršavanje nastavnika (koje već jest obavezno, no ne provodi se) uključujući vježbe za jezičnu pismenost.

Stručna usavršavanja za učitelje drugih nastavnih predmeta u području jezične pismenosti da bi se omogućio i osigurao prirodan, sustavan i kontinuirani razvoj jezične kompetencije svih učenika.

Povećanje financijskih sredstava u svrhu mogućnosti organizacije i provedbe kvalitetnijih stručnih usavršavanja.

Uključivanje svih odgojno-obrazovnih radnika dječjih vrtići u stručna usavršavanja učitelja i nastavnika hrvatskoga kao materinskog jezika.

Status učitelja i podizanje društvene svijesti o važnosti obrazovanja

Poticajne mjere za poboljšanje društvenog statusa učitelja.

Nacionalni program edukacije roditelja.

Poboljšanje materijalnih uvjeta u odgoju i obrazovanju.

NACIONALNOM CENTRU ZA VANJSKO VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Podizanje svrhovitosti provođenja nacionalnih ispita

Rezultati vanjskog vrednovanja trebaju imati funkcionalnu svrhu i kvalitetnije utjecati na obrazovni proces i vrednovanje učenika.

Uvođenje hibridnog vrednovanja i oblikovanje mrežnoga repozitorija ispitnih pitanja i zadataka.

Provođenje nacionalnih ispita u svibnju ili na početku nastavne godine.

Smanjenje broja nastavnih predmeta koji se testiraju ili njihova podjela u module (nacionalni ispiti).

Poboljšanje komunikacije i suradnje s AZOO-om radi izbjegavanja preklapanja termina ispita i natjecanja i smotri.

Transparentnost ispita, dostupnost rezultata i promjena strukture ispita

Objava cjelovitih ispita nakon provođenja testiranja učenika u osnovnim školama kao što se to već čini s ispitima državne mature.

Omogućavanje uvida u analize rezultata i zadataka nacionalnih ispita i državne mature (transparentnost).

Detaljna povratna informacija učiteljima o rezultatima ispita nakon njihove provedbe.

Revidiranje strukture nacionalnih ispita i državne mature, posebice esejskih zadataka.

Usklađivanje ishoda ispitnih zadataka s ishodima Kurikula predmeta Hrvatski jezik.

AGENCIJI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

Stručno usavršavanje i edukacije

Povećanje broja stručnih usavršavanja koja bi uključivala logopede i edukacijske rehabilitatore.

Pronalaženje mehanizama za redovitu i obveznu edukaciju svih učitelja.

Edukacije u području funkcionalne jezične pismenosti i metodologije oblikovanja zadataka.

Provođenje stručnih istraživanja na temelju kojih će se predlagati promjene kurikulumu i oblikovati nacionalni ispiti i ispiti državne mature.

Organizacija edukacija i suradnja s drugim institucijama.

Organizacija drugog simpozija s fokusom na učinkovite strategije za poticanje jezične pismenosti.

Redovito organiziranje heterogenih stručnih skupova i uključivanje ranog i predškolskog odgoja.

Usklađivanje i suradnja na svim razinama (MZOM, AZOO i NCVVO).

Povećanje financijskih sredstava za stručna usavršavanja učitelja i nastavnika na županijskoj razini. Omogućiti zapošljavanje i dodatna sredstva i kadar za pružanje kvalitetnije savjetodavne podrške učiteljima.

VODITELJIMA ŽUPANIJSKIH STRUČNIH VIJEĆA

Organizacija, suradnja i povezivanje županijskih stručnih vijeća

Redovita organizacija heterogenih stručnih skupova za razmjenu iskustava i dobre prakse.

Organizacija županijskih stručnih vijeća o aktualnim temama na području pismenosti.

Više primjera iz prakse na stručnim vijećima.

Omogućavanje financijskih sredstava za predavače koji se bave jezičnim razvojem.

Izgradnja platforme za suradnju voditelja na razini države.

Daljnje usavršavanje voditelja ŽSV-a da bi mogli bolje koordinirati rad i podršku učiteljima na županijskoj razini.

UČITELJIMA I NASTAVNICIMA

Profesionalni razvoj učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika

Obavezno redovito stručno usavršavanje i prilagodba novim generacijama učenika.

Više otvorenosti i fleksibilnosti u prihvaćanju novih načina rada.

Poznavanje i primjena predmetnih kurikuluma u nastavi.

Kolegijalno opažanje nastave i kolegijalna podrška.

Dijeljenje primjera dobre prakse na stručnim vijećima.

Učitelji svih predmeta trebaju razvijati jezičnu pismenost učenika uključujući i odgajatelje.